



Skovsø med forglemmigej og vandmynte langs bredden.

Planteleksikon 2

Oversigt over planter til krebsesøen

Benjamin Nielsen

Sumpplanter

Første del af artiklen blev bragt i Flodkrebsen, nr. 2, september 2017. Anden del kommer i dette nummer.

Sumpplanterne vokser på fugtig jord ved søbredden. De rensrer vandet ved at optage og bruge af søens pulje af næring. Desuden bidrager de til at forskønne søen og dens omgivelser med blade og blomster.



Vand-mynte
Mentha aquatica
Duft af mynte.



Eng-forglemmigej
Myosotis palustris
Himmelblå blomster.
Fløjlsårede blade med lige midterribbe.



Tykbladet ærenpris
Veronica beccabunga
 Tykke og glatte blade.
 Blomster i klaser fra
 bladhjørnerne. Planten
 er vintergrøn.



Eng-nellikero
Geum rivale
 Nikkende, rødbrune
 blomster. Tilhører rosen-
 familien med fjersnitdelte
 blade med skiftevis store og
 små bladafsnit.



Brøndkarse
Nasturtium aquaticum
 Hule, tykke stængler.
 Fjersnitdelte blade med
 brede bladafsnit (karseblade).



Kattehale
Lythrum salicaria
 1 m høj plante med smalle
 blade og røde blomster i et
 aks. Om vinteren visner
 planten, og efterlader stive
 og stikkende stubbe ved
 roden.



Engkabbeleje
Caltha palustris
 Nyreformede, rundtakkede
 blade og store gule blomster.



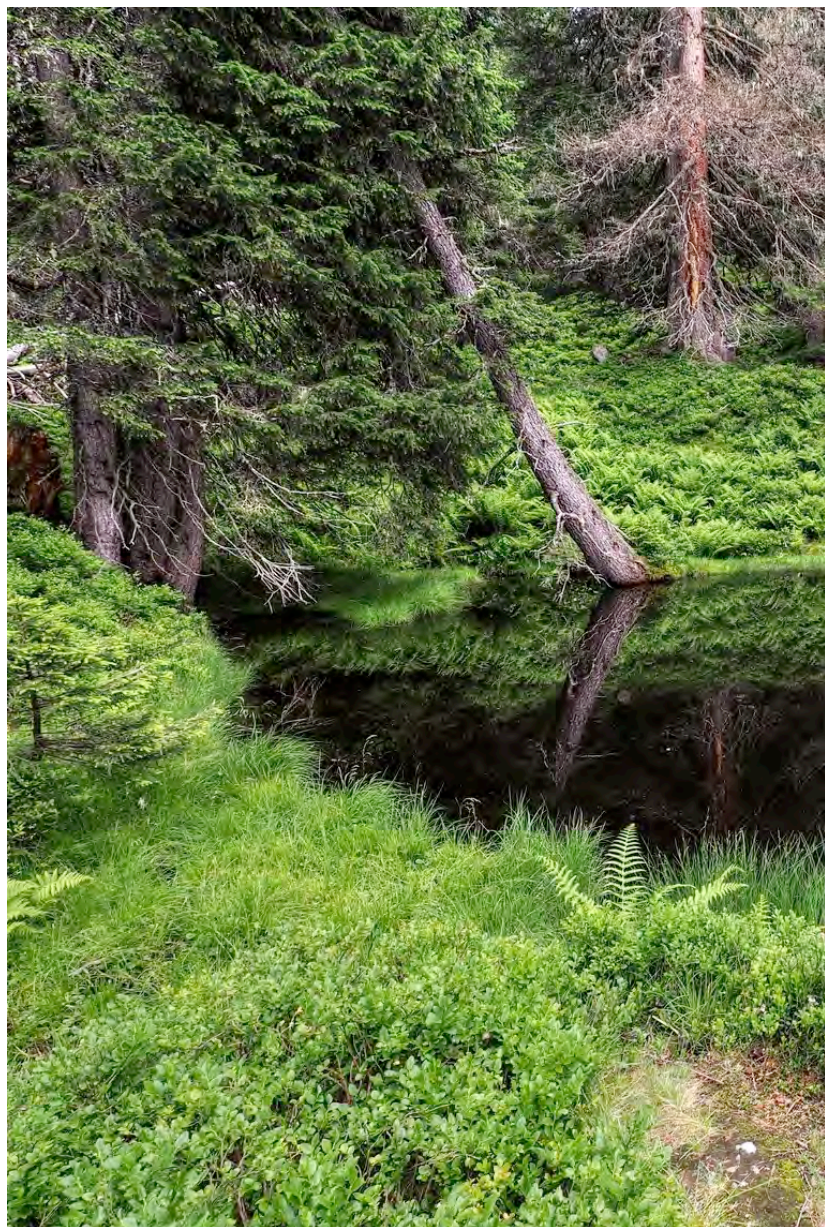
Engkarse
Cardamine pratensis
 Tilhører korsblomstfamilien,
 hvor blomsterne er 4-tallige
 og frugten en skulpe.
 Fjersnitdelte blade med
 bladafsnit som sidegrene i
 et fiskeskelet (karseblade).



Fredløs
Lysimachia vulgaris
 Top af gule blomster.
 Bladene i 2- eller 3-tallige
 kranser på stænglen.



Mjødurt
Filipendula ulmaria
 Stor hvidblomstret top, der
 ligner skærmene på hyld.



Skovsø med plantesamfund af blåbær, bregner og hedeplanter.

Skovplanter

Planter med samme livskrav vokser sammen, og danner naturlige plantesamfund (plantedække). Skovens samfund består af arter, der tåler skygge. De samme arter plantes også i haver med skygge fra buske og træer. Har man i sin have et fugtigt og skyggefuldt parti med en sø eller dam, kan man overveje at pleje det som et naturligt skovsamfund. Frem for som alternativ at rydde det hele, og indrette med græs, fliser eller belægnings omkring dammen.



Mangeløv

Dryopteris felix-mas

Den almindeligste bregne på fugtig jord i skov.

I parker og haver plantes ofte den op til 2 m høje

Strudsevingebregne

Matteuccia struthiopteris



Liljekonval

Convallaria majalis

Dronningen blandt konvaller. En klassiker blandt havens stauder. Breder sig ved udløbere og danner et godt bunddække. Flere andre arter konvaller fra skovens plantesamfund anvendes i haver, ex. et konvalbed. Giftig.



Krybende læbeløs

Ajuga reptans

Tilhører læbeblomstfamilien, med firkantet stængel og modsat stillede blade. Breder sig med udløbere.



Fladkravet kodriver

Primula elatior

Den almindeligste kodriver i skove. Mange forædlede varianter (sorter) til haver.



Akeleje

Aquilegia vulgaris

Mange sorter, der krydser indbyrdes, og selvsår sig villigt i haven.



Skavgræs

Equisetum hyemale

En padderok med hule stængler og sorte tværbånd. Smuk ved kanten af en sø.



Skovstorkenæb

Geranium sylvaticum

En stor familie med mange arter til både skyggede, solrige og tørre voksesteder.



Stormhat

Aconitum napellus

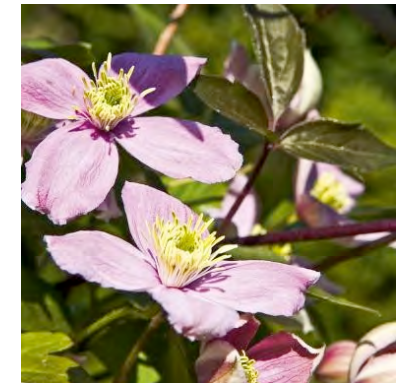
1 m høj, rank plante med fligede blade, som gråbynke, og blomster formet som en hjælm. Giftig.



Pors

Myrica gale

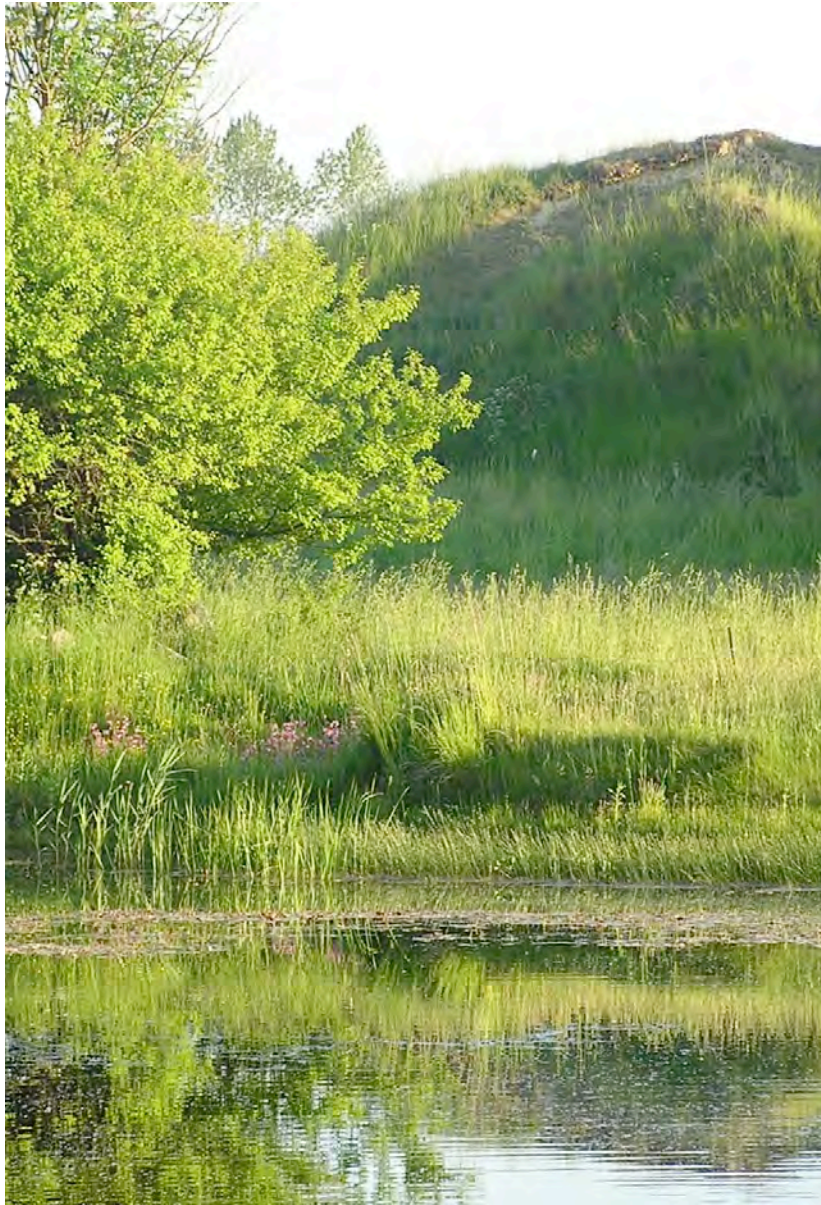
1-1,5 m høj, løvfældende busk. Hanlige porseplanter har tykke rødbrune rakler. Hunlige planter (billedet) har gulgrønne frøstande.



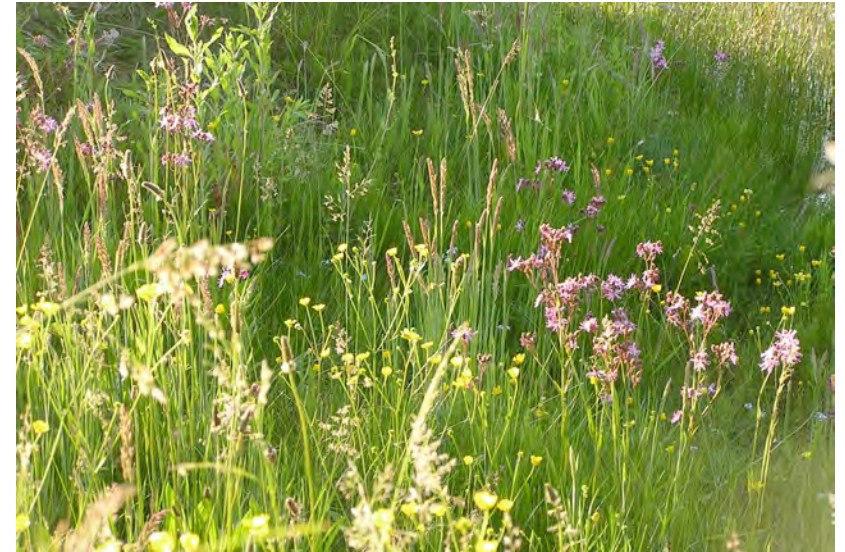
Klematis (Skovranke)

Clematis montana

Slyngplanter med mere end 100 arter. Bjergskovranke, *C. montana*, er en af de større. God til skovpartiet i 'den vilde have', hvor den kan klatre til vejrs i høje træer.



Blomstereng ved søbredden.



En blomstereng etableres bedst på næringsfattig jord. Engplanterne er nøjsomhedsplanter, der klarer sig bedst under kummerlige forhold. Er der gødning i jorden, bukker de under i konkurrencen med kraftigt ukrudt som tidsler, nælde og høje græsser.

Engplanter

Engplanter hører hjemme på jord uden skygge fra træer og høje urter. Botanisk skelner man mellem våd eng (lavmose eller kærang) og tør eng (overdrev). En blomstereng kan etableres ved at starte med at udplante nogle få, typiske engplanter, og lade dem selv brede sig ved at kaste frø. Eller man kan sprede enghø med frø fra en natureng, og håbe på, at nogle af frøene vil spire til nye engplanter. Et godt sted at forsøge sig med sådan udsåning er at sprede frøene i jorden fra muldvarpeskud. Frø spirer bedst, når de kommer ned i jorden.



Trevlekrone

Lychnis flos-cuculi

Trevlede kronblade.
Blomsterstanden en kvast
med midterblomst og to
sideblomster.



Skjaller

Rhinanthus serotinus

Gule blomster med
oppustet bæger. Modsatte,
takkede blade. Snylter på
rødderne af græs, og kan
derved svække græsset,
så der bliver plads til flere
engblomster.



Hjertegræs, *Briza media*

Top med hjerteformede aks.

Vellugtende gulaks,

Anthoxanthum odoratum

Gulgrønne aks. Dufter
kraftigt af hør, når det
tørres.

Fløjlsgræs, *Holcus lanata*

Fløjlshåret.



Håret star, *Carex hirta*

Brune hanaks foroven og
grønne hunaks lægere
nede. Håret. Alle star-arter
har trekantet stængel og
blade i tre rækker.
Små star-arter er typiske
for våde enge.



Brunelle

Prunella vulgaris

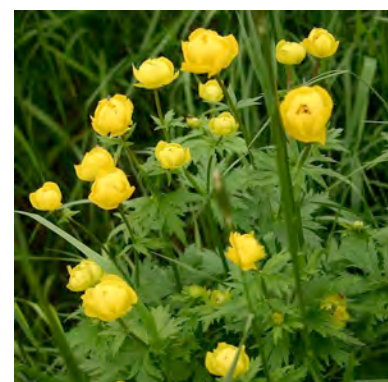
Tilhører læbeblomstfamilien
med læbekrone, firkantet
stængel og modsatte blade.



Tormentil

Potentilla erecta

5-fingrede blade og 4-tallig
gul blomst.



Engblomme

Trollius europaeus

Håndfligede blade og store,
kuglerunde blomster.



Kæruld

Eriophorum angustifolium

De modne frugter med
hvide uldtotter.



I en næringsrig dam kan krebseklo dække overfladen helt, hvis ikke den udtyndes regelmæssigt.

Flydebladsplanter

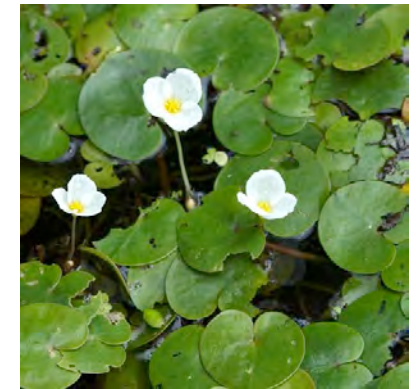
Flydebladsplanter giver skygge, sænker vandtemperaturen og holder alger nede. Ved at høste og fjerne overskud af planterne, kan søens pulje af næring mindskes, så vandmiljøet bliver renere. For at sikre gode iltforhold til krebs bør kun omkring halvdelen af vandspejlet være dækket med flydeblade.



Krebseklo

Stratiotes aloides

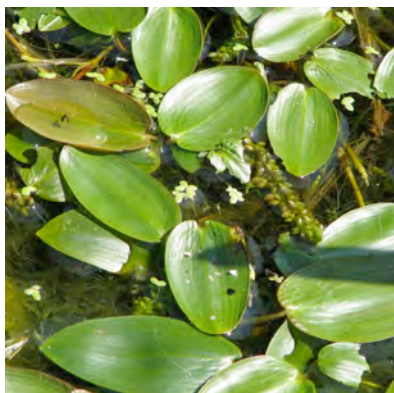
Roset af stive blade med tornet rand. Ligner toppen af en ananas.



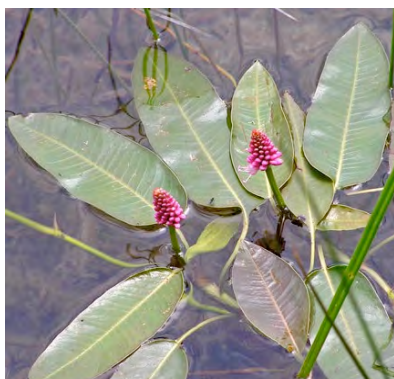
Frøbid

Hydrocharis morsus-ranae

Små 1-3 cm store åkandelignende blade.



Svømmende vandaks
Potamogeton natans
Rodfæstet på 1-2 m dybde.
Ovale, buenervede blade.
Grønne aks.



Vandpileurt
Polygonum amphibium
Rodfæstet på 1 m dybde.
Aflange, fjernervede blade
med kræmmerhusformet
bladskede.



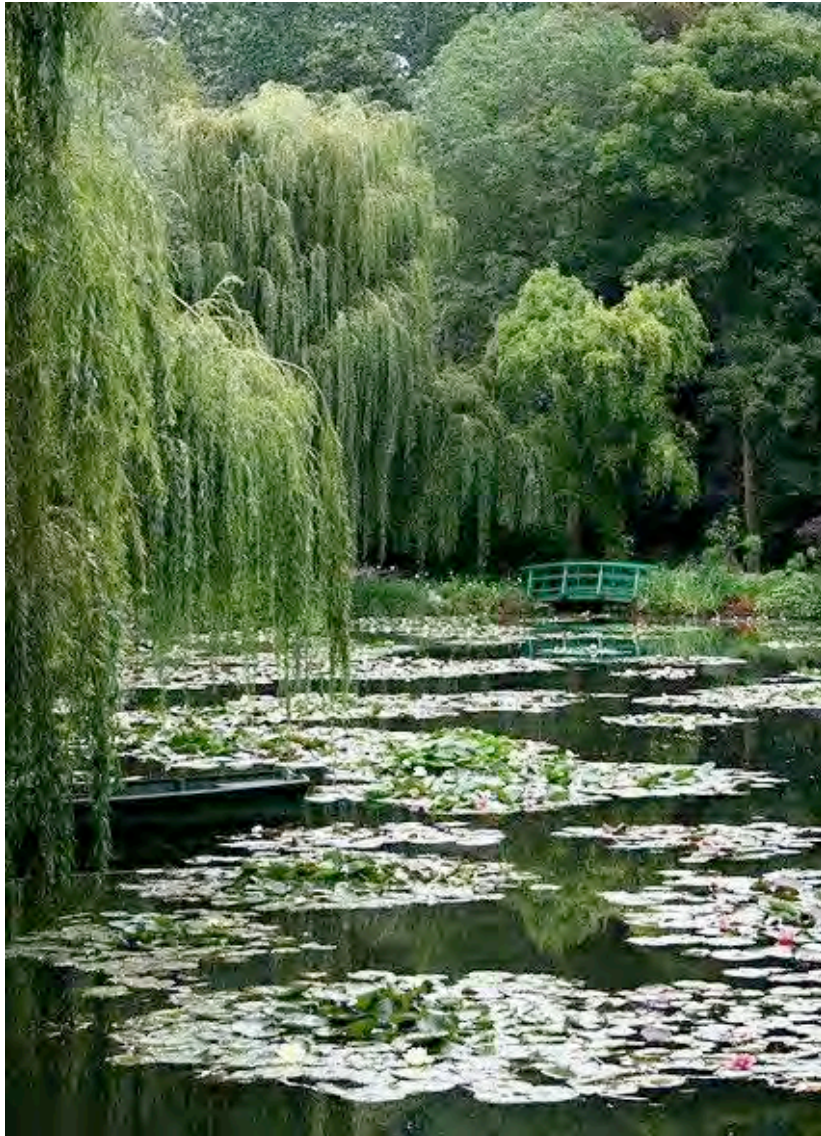
Søblad
Nymphoides peltata
Rodfæstet på lavt vand,
Åkandelignende blade
med prikket underside.



Vandhyacinth
Eichornia crassipes
Skindende blade med
opsvulmede bladstilke.



Flydende have af vandhyacinth i en sø i Thailand. Planten er god til at rense næringsrigt vand for overskud af næringsstoffer. Desværre er vandhyacinth opført på EU's liste over invasive planter, der ikke må handles og anvendes i Europa. Planten kan ikke overvintre i tempereret klima. Det er derfor uheldigt og overflødig at betragte den som invasiv i Nordeuropa.



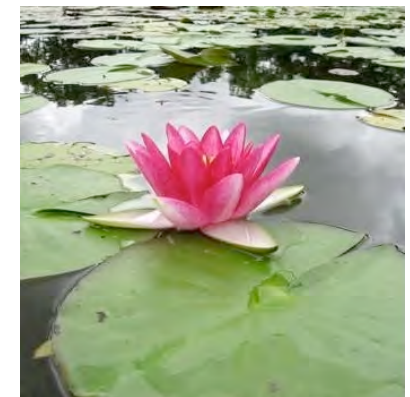
Åkander er en af de mest værdsatte planter i små damme og søer. Foto fra Monet's åkandesø ved Paris.

Åkander

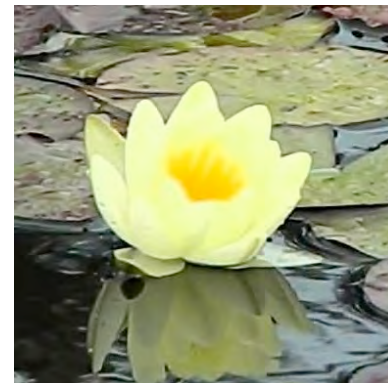
Der findes mere end 200 arter af åkande, nøkkeroser. Hvid åkande (*Nymphaea alba*) er almindelig i søer. Den kan frøformere, og brede sig, så den fylder hele vandoverfladen. Med det resultat, at der opstår dårlige iltforhold på bunden til skade for krebs. Til små damme og krebsesøer er det bedst at plante hybridsorter, der kan købes på planteskoler. Hybridsorter er sterile, og kan ikke brede sig gennem frø.



Nymphaea rosea



Nymphaea attraction



Nymphaea chromatella
Blade med vinrøde pletter.



Nymphaea gonnere
Duftende blomster med mange hvide kronblade, ligner snebolde.



Det er kønt med vand i haven. Vandparti fra Skovtroidens Planteskole ved Herfølge.

Eksotiske planter

Vand i haver og parker passes ofte på linje med plantebede og staudebede. Der udføres vandrensning, plantes og luges. Der er et stort udvalg af både hjemmehørende og eksotiske plantearter at vælge imellem på planteskolerne.



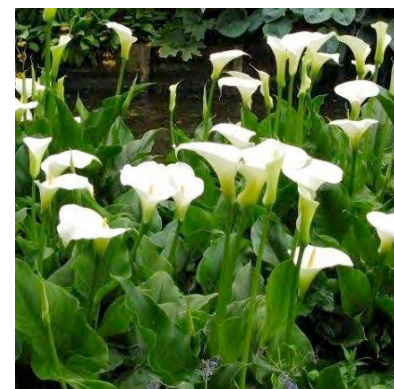
Hjertevandkærte
Pondetaria cordata
Nord- og Sydamerika.



Abeblomst
Mimulus ringens
Gule, hvide eller røde blomster. Nordamerika.



Kafferlilje
Schizostylis coccinea
Sydafrika.



Ingefærlilje
Zantedeschia aethiopica
1-2 m høj. Sydafrika.